

Kweek

Sharon
Amos

je
eigen

planten

Alles over het stekken, zaaien
en scheuren van tuinplanten

TERRA

Inhoud

Inleiding	6
Aan de slag	8
Planten vinden	9
Geïmproviseerde hulpmiddelen	12
Zaad bewaren en zaaien	16
Stekken	20
Afleggen	24
Scheuren	26
Verplanten	28
Een goedgevulde tuin creëren	30
Het begin	31
Tuinplant of lastpost?	32
Een tapijt van planten maken	34
Zichzelf uitzaaiende planten	35
Plantengids	36
Register	140
Verklaring van de pictogrammen	144

Inleiding

Een goedgevulde tuin hoeft geen kapitalen te kosten. Er zijn genoeg soorten die zich op eigen kracht – of met een klein beetje hulp – vermeerderen. Het zijn planten die vrienden, burens en familieleden vaak al in hun tuin hebben staan en graag met je zullen willen delen.

Deze manier van tuinieren is iets heel anders dan van het tuincentrum terugkomen met een kofferbak vol planten waarvan je niet weet waar je ze gaat zetten of hoe je ze moet behandelen. Door stekjes en plantjes met andere tuiniers te delen breid je je plantenkennis spelenderwijs uit. Je hebt de volwassen planten al in hun tuin zien staan. Je weet hoe hoog ze worden en hoe ze zich over de grond verspreiden. Je ziet welke planten goed samengaan en hoe en waar ze het best groeien. Bij elke plant krijg je tips, hoe summier ook. En als jij klaar bent om planten door te geven zul je je jezelf tips horen geven over waar ze het meest tot hun recht komen. Zo is het altijd gegaan.

Ruilhandel en hergebruik is mensen eigen, en voor tuiniers met een krap budget is er geen betere manier om een tuin te creëren. Geld uitgeven aan een tuin wil nog niet zeggen dat je borders straks vol staan met schitterende bloemen en spectaculaire heesters. Door je aan een paar simpele richtlijnen te houden kun je een tuin creëren die uitpuilt van de prachtige

bloemen en groen. En vanuit die overvloed kun je gaan ruilen met vrienden.

Je hebt geen speciaal gereedschap nodig: in de meeste gevallen zul je aan slim gebruik of hergebruik van wat je al in de tuin, schuur of garage hebt liggen of staan voldoende hebben. Speciale voorkennis is evenmin vereist: de technieken die je gaat gebruiken zijn doodsimpel.

Elke in onze plantengids beschreven soort is om zeer specifieke redenen opgenomen. Hij is makkelijk te kweken, bereikt in korte tijd een behoorlijk formaat, of breidt zich snel over de grond uit. Hij moet ofwel zichzelf uitzaaien of zich makkelijk tot gratis nieuw plantmateriaal laten vermeerderen. Dat een plant zich makkelijk laat opkweken en vermeerderen wil nog niet zeggen dat hij alledaags is, want ook veel ongewone en minder bekende soorten hebben de zojuist genoemde eigenschappen. Onze plantengids pretendeert niet volledig te zijn, maar geeft suggesties voor planten waarmee je een goed begin kunt maken. Waarschijnlijk kom je al snel zelf op eigen ideeën voor uitbreiding.

Wanneer je je tuin op een nieuw stuk grond aanlegt, zul je in het begin afhankelijk zijn van de bereidheid van anderen om jou planten of stekjes te geven. Mogelijk zul je een deel van de planten moeten kopen.

Aan de

slag

Planten vinden

Alle hier beschreven planten zijn uitbundige zelfzaaiers die jaarlijks massa's nieuwe plantjes voortbrengen, makkelijk vanuit simpele stekjes kunnen worden vermeerderd of snel in de breedte groeien en tot meer nieuwe planten kunnen worden gescheurd, zodat jij voor een prikkie je tuin kunt vullen. Als je echt vanaf nul begint is het een goed idee om voor de invulling van je bloembedden niet volledig op de vrijgevigheid van andere tuinliefhebbers te vertrouwen. Je zult zelf een bescheiden eerste investering moeten doen door planten aan te schaffen die je kunt vermenigvuldigen en daarna kunt delen met familie, vrienden en burens.

Voor kwalitatief hoogwaardige planten die geen groot gat in je portemonnee slaan zijn er naast het voor de hand liggende bezoek aan het dichtstbijzijnde commerciële tuincentrum nog andere mogelijkheden.

Braderieën en kraampjes bij huizen en boerderijen

Dit zijn waarschijnlijk de goedkoopste vindplekken voor nieuwe planten. Braderieën, al dan niet voor een goed doel, worden meestal in huis-aan-huisbladen en op sociale media aangekondigd. Vaak zijn er aparte plantenkramen, waar je als je vroeg komt nog volop keuze hebt.

Als zaden een hoog kiempercentage hebben, blijven tuiniers soms met een overschot aan plantjes zitten. De overtollige plantjes worden vaak te koop of ter ruiling aangeboden op websites zoals Marktplaats.

Je hoeft niet per se online te gaan. Kijk uit naar bij tuinkeken geplaatste borden waarop schappelijk geprijsde plantjes te koop worden aangeboden. Vaak staat er een tafel of rek, met een kistje waarin de eerlijke koper haar of zijn geld kan deponeren.

Dag- en weekmarkten

Op veel dag- en weekmarkten vind je naast de gebruikelijke consumentenproducten ook zaaigoed en jonge plantjes. Op boerenmarkten en biologische streekmarkten zijn het niet zelden de kwekers zelf die achter de kraam staan, en dus letterlijk achter hun product staan. Ze kunnen je vragen beantwoorden en direct ingaan op eventuele klachten. Het directe contact is een sterke stimulans om de kwaliteit van het gebodene hoog te houden, waaronder het eventueel verkrijgbare plantmateriaal. De kweker/verkopers kunnen je tips geven voor het opkweken en staan met een beetje geluk open voor speciale verzoeken voor plantgoed.

Open tuindagen

Verrassend veel tuinbezitters zijn graag bereid het plezier dat ze aan hun tuin beleven met anderen te delen. Het openstellen van tuinen is uitgegroeid tot een landelijk fenomeen dat vele duizenden mensen op de been brengt. Een goed voorbeeld is de Groei & Bloei Nationale Tuinweek met het bijbehorende Open Tuinen Weekend. Ook op andere momenten in het jaar zijn er volop tuinen waar belangstellende buitenstaanders welkom zijn. Een groot deel ervan is te vinden op www.bezoekmijntuin.nl. Ook landgoedeigenaren, stads-kweektuinen en hortussen organiseren bezoekersevenementen.

Door tuinen van anderen te bezoeken kun je veel te weten komen over het aanplanten en cultiveren van uiteenlopende soorten. Met een beetje geluk kun je de soorten die je in de betreffende tuin hebt bewonderd ter plekke ook kopen, in de wetenschap dat ze door enthousiaste liefhebbers zijn gekweekt.

Planten kiezen

Planten die je op reguliere markten worden aangeboden zijn in het algemeen van goede kwaliteit. Bij braderieën, waarbij soms de opbrengst voor een goed doel is bestemd, kunnen de volgende tips je helpen teleurstelling te voorkomen:

- Kies planten die een stevige indruk maken. Vermijd slaphangende exemplaren die mogelijk diezelfde dag zijn uitgestoken en verpot, zonder tijd te hebben gehad om goed te wortelen. Uit de opening in de bodem van de pot stekende wortels wijzen op een gezond wortelstelsel.
- Kies planten met veel knoppen en jonge uitlopers.
- Vermijd planten met verlepte, vervormde of door roest aangetaste bladeren.
- Vermijd planten in potten waarin ook onkruid groeit.

Eerste hulp bij miskoop

Een net aangeschafte plant die met zijn wortels in de pot vastgegroeid blijkt te zitten, is mogelijk nog te redden. Probeer de wortelkluit met een paar stevige tikken te lossen en los te trekken. Als de wortels door gaten in de bodem naar buiten groeien zul je de pot misschien moeten openknippen of stukslaan. Probeer een paar wortels te ontwarren zodat ze niet meer in een spiraal om de kluit zitten, of knip er een paar af. Zet de plant met kluit in een voldoende diep gat waarvan je de bodem met een vork of met je vingers hebt losgewerkt. Probeer voorzichtig of je enkele wortels kunt uitvouwen voordat je het gat met voorzichtig aangedrukte aarde vult, en geef hem dan ruim water.

Geïmproviseerde hulpmiddelen

Improviserend tuinieren doe je door van alles de mogelijke waarde in te zien en zo weinig mogelijk weg te gooien. Als je niet direct een toepassing ziet voor je oude kastdeurtjes of ramen, zet ze dan weg tot je ze kunt gebruiken. Wie weet kun je er een koude bak van maken (zie volgende pagina), of van de deurtjes en vier houten palen een composthoop maken. Bewaar stukken oude vloerbedekking om er compostbakken mee af te dekken of onkruid te verstikken op plekken die je onkruidvrij aan het maken bent.

Bedenk hoe zuinig vroegere generaties waren. Oude beddenspiralen, bijvoorbeeld, stonden in de moestuin rechtop als steun voor de pronkbonen, of zelfs als tijdelijke afdichting van een gat in de heg. Ze zouden in die tijd beslist niet op de vuilstort zijn beland.

Basisuitrusting

Voor het onderhoud van de gemiddelde kleine tuin heb je echt geen schuur vol gereedschap nodig. Misschien zul je een of twee onmisbare tuingereedschappen moeten aanschaffen, maar voor de rest kun je volstaan met slim gebruik van wat al voorhanden is.

Je zult hoe dan ook een spade, een vork en een plantschopje nodig hebben. Ze zijn vaak voor een prikkie te koop op braderieën of in kringloopwinkels, zeker als die ook

complete inboedels opkopen. Om plantgaten voor kleine planten en bollen te maken kun je in plaats van een plantboor een oude bezemsteel gebruiken, terwijl rechte lijnen al sinds mensenheugenis worden uitgezet met twee houten stokjes en een lange draad.

Stolpen en kattenverschrikkers

Van plastic frisdrank- of bronwaterflessen kun je kleine plantenstolpen knippen om individuele planten te beschermen tegen barre weersomstandigheden of ongedierte. Zowel het bovenstuk met schenkopening als de onderkant met bodem zijn geschikt als stomp. Met het middengedeelte kun je tere plantjes beschermen tegen katten of vogels.

Als je last hebt van katten die net ingezaaid zaad uitkrabben of je tuin als kattenbak gebruiken, heb je misschien iets aan de volgende truc. Vul een lege plastic fles voor de helft met water en leg hem op zijn kant op de plek die je kattenvrij wilt houden. Het schijnt dat katten niet goed tegen de wisselende reflecties kunnen.

Potten en potgrond

Kleine plastic plantenpotjes zijn in de tuinwereld zo overvloedig in omloop dat je ze waarschijnlijk nooit zult hoeven kopen. Ze zijn een soort kleingeld dat voortdurend van eigenaar wisselt. Vrijwel elke plant die je aanschafft zal in een pot zitten,

die kan worden schoongespoeld en hergebruikt. Als je net bent begonnen en echt denkt dat je potjes tekortkomt, vraag dan of een buurman of buurvrouw er een stel over heeft.

De meeste mensen hebben tientallen lege potjes die ze maar wat graag aan een ander willen overdoen.

Je eigen potgrond maken is tijdrovend en lastig. Dit is echt iets wat een bezoek aan het tuincentrum rechtvaardigt, waar het geld voor de grootste zak potgrond welbesteed is.

Een koude bak maken

Het idee achter een klassieke koude bak is dat hij potjes met stekken beschermt tegen het ergste winterweer. Duur maatwerk heb je er niet voor nodig.

Als je een houten of plastic krat afdekt met een plaat perspex of glas, heb je al een simpele koude bak. Misschien niet fraai, maar als hij maar werkt. Voor een kleine krat is zelfs in de kleinste tuin wel een hoekje te vinden. Zet op warme dagen het deksel schuin op een kier om te ventileren. Ambitieuzere doe-het-zelvers kunnen van vier palen en oude deuren en planken een bak timmeren op de maat van oude ramen die als deksel dienen. In zo'n bak kunnen veel meer planten acclimatiseren en opgroeien tot ze klaar zijn voor hun definitieve plek in de tuin.

Stokken, kapjes en plantensteunen

Hoewel sommige grote planten prima zonder kunnen, hebben vooral onderwinderige omstandigheden en op onbeschutte locaties veel soorten ondersteuning nodig. Bamboestokken zijn de klassieke oplossing. Als je genoeg ruimte hebt, kun je een klein gedeelte beplanten met bamboe, bijvoorbeeld *Pseudosasa amabilis*. Het zelf oogsten van bamboe levert je niet alleen stokken op, maar helpt je ook deze onstuimige groeier in toom te houden. Let in je omgeving vooral bij grote tuinen op of ze zelfgekweekte bamboestaken te koop aanbieden. Redelijk lange gesnoeide takken van je eigen heesters en bomen zijn eveneens geschikt om als plantensteun te dienen.

Om akelige kwetsuren te voorkomen moet elke staak worden afgedopt. Lege buisjes van bruistabletten zijn ideaal, aangezien ze diep en smal genoeg zijn om ook als het waait te blijven zitten. Ze zien er niet echt aantrekkelijk uit, maar naarmate de plant groeit zullen ze steeds minder in het oog springen. Je kunt ze eventueel ook een likje verf geven (groen oogt het fraaist). Ook de bamboestokken zelf kun je schilderen om ze minder te laten afsteken tegen de achtergrond. Pas geoogst bamboe is groen, maar gedroogd krijgt het een opvallendere geelbruine tint.

Misschien kun je toestemming krijgen om in een openbaar park of bos kleine hoeveelheden uitlopers van hazelaar, es of wilg te snoeien voor je zelfgemaakte plantensteunen: wigwams voor de Oost-Indische kers (*Tropaeolum majus*), grof gevlochten traliewerk voor andere klimmers.

Gebruik de dunste twijgen om bij een takkenwigwam horizontale banden in te vlechten; als ze niet soepel genoeg zijn, kun je ze een paar uur in bad laten weken. Als het vlechten dan nog steeds moeizaam gaat, probeer dan raffia, gespleten bamboe of draad te gebruiken, of wat je in de schuur ook maar hebt liggen.

Verse bamboestengels zijn buigzaam genoeg om tot steunhoepels te worden gebogen voor halfhoog blijvende planten die door harde regen en wind kunnen worden platgeslagen, zoals sommige grotere winterharde geraniums en papavers. Prik het ene uiteinde van de bamboestengel vlak naast de plant in de grond, buig er een hoepel van en duw het andere uiteinde eveneens in de grond. Doe dit een aantal keren tot je een soort omgekeerde mand hebt gecreëerd. Voor deze techniek kun je ook wilgentenen gebruiken,

al moet je dan niet gek opkijken als je levende plantensteun zelf wortel schiet. Dat laatste kun je voorkomen door de tenen vooraf te ontschorsen. In plattelandstuinen maken wilde wilgensoorten vaak deel uit van heggen en afscheidingen. De meeste tuinbezitters zullen graag wat takken aan je afstaan.

Een compostbak maken

Van een oude gegalvaniseerde afvalbak zonder bodem kun je een onopvallende compostbak voor een kleine tuin maken. Gooi er ongekookte keukenresten in – schillen van groente en fruit, theezakjes, koffieprut, onkruid en dode planten (mits niet door ziekte aangetast). Voeg wat karton- en krantensnippers toe om de compost te beluchten en te voorkomen dat het geheel papperig wordt. Als je konijnen of cavia's houdt, kun je het hooi of stro uit hun hok of kooi inclusief de uitwerpselen bij de compost gooien. Compost kan al na zo'n half jaar klaar zijn om de grond in de bloemperken ermee te verrijken. Probeer in een grotere tuin een composthoop te maken van aan elkaar gebonden oude houten pallets, met een vierkant stuk oude vloerbedekking als afdekking.

Ajuga reptans

Kruipend zenegroen

Deze makkelijke plant heeft bladrozetten en bescheiden bloemaren met indigoblauwe bloemen. Zenegroen is een wilde plant die tegen schaduw kan, wat hem ideaal maakt voor boomrijke tuinen. Met zijn neiging tot kruipen is hij een bruikbare bodembedekker. Plantenkwekers hebben de wilde soort 'verbeterd' en uitgebreid met variëteiten met bronskleurige of bont geschakeerde bladeren en roze of witte bloemen.

Waar?

Zenegroen doet het op de meeste grondsoorten prima op zowel zonnrijke als op schaduwplekken. In de zon zal hij eerder en uitbundiger bloeien. Sommige variëteiten met gekleurd blad hebben zon nodig om de kleur in stand te houden.

Vermeerderen

Elke zenegroenplant breidt zich uit via uitlopers - ook wel 'stolonen' genoemd - waaruit nieuwe plantjes groeien die wortels vormen op de plekken waar uitlopers de grond raken. Scheid ze door de uitlopers van de moederplant los te knippen of te snijden en zet de nakomelingen op hun nieuwe plek.

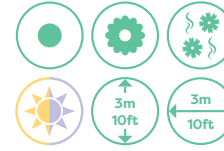
Verzorging

Zenegroen is een vaste plant die heel weinig onderhoud vergt. Let bij langdurig heet zomerweer wel op dat de planten niet uitdrogen.

Akebia quinata

Klimbes/schijnaugurk

Akebia is een plantengeslacht dat meer bekendheid verdient. Het telt drie soorten die allemaal verstokte klimmers zijn. De bloemen van de klimbes hebben een delicate geur. Van tijd tot tijd draagt de plant in het najaar vruchtjes die op fuchsiasbesjes lijken, maar iets langer zijn. Ze zijn eetbaar, maar niet echt de moeite van het plukken waard. In beschutte tuinen behoudt de plant 's winters een deel van zijn aantrekkelijke gelobde bladeren.

Waar?

Hoewel de klimbes een zonliefhebber is, kan hij enige schaduw hebben en zal hij het zelfs tegen een op het noorden gelegen muur goed doen.

Vermeerderen

Niet-ondersteunde stengels die de grond bereiken zullen op onregelmatige afstanden wortel schieten. Dit maakt het makkelijk om je voorraad te vergroten door de natuurlijke neiging van de plant tot 'afleggen' te benutten. Maak een knip of snede tussen de gewortelde gedeelten, graaf ze uit en pot ze op.

Verzorging

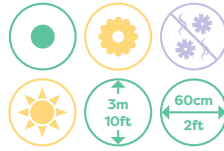
Klimbessen hebben tijdens de groei enige ondersteuning nodig, van bijvoorbeeld draad of lattenwerk, of van een heg of nabij staande boom waar ze zich vrijuit doorheen kunnen slingeren.

Alcea rosea

Stokroos

De stokroos is een populaire gast in cottage- en geveltuinen. De roze, witte, gele en kastanjebruine bloemen aan de stengeluiteinden gaan in de vroege zomer open en houden het tot ver in het najaar vol, en op beschutte plekken soms zelfs 's winters. Als je je niet druk maakt over bladroest (zie ook Verzorging, hiernaast), laat de holle stengels dan de hele winter staan, zodat nuttige insecten er in kunnen overwinteren.

Waar?

Stokrozen hebben graag een warme, zonnige plek op goed gedraineerde, met wat rijpe mest verrijkte grond. Ze kunnen makkelijk 3 m hoog worden; ondersteun ze dus met stokken.

Vermeerderen

Ze vormen overvloedig zaad, terwijl hybridisatie voor een rijkdom aan heerlijke kleuren zorgt.

Verzorging

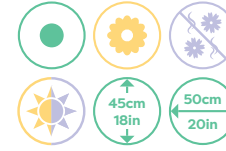
Stokrozen zijn gevoelig voor roest, een schimmelsiekte die de bladeren ontsiert met lelijke oranje vlekken. Aangetaste bladeren direct verwijderen helpt enigszins. Probeer de planten als tweejarigen te kweken, in plaats van als vaste planten. Graaf de uitgebloeide planten uit en gooi ze in de groenbak (dus niet op de composthoop) om de verspreiding van schimmelsporen tegen te gaan. Laat spontaan uitgezaaide exemplaren staan voor het volgende bloeiseizoen.

Alchemilla mollis

Vrouwenmantel

De piepkleine geelgroene bloempjes maken de vrouwenmantel tot een favoriet van zowel tuiniers als bloemschikkers. De planten komen in de vroege zomer uit en blijven eindeloos lang goed. Ook het gebladerte is aantrekkelijk: de enigszins donzige bladeren houden vroeg in de ochtend dauwdruppels vast.

Dit is een plant die niemand zou moeten hoeven kopen: er is vast wel iemand bij jou in de buurt die wat zaailingen kan missen.

Waar?

Vrouwenmantel groeit zowel in de zon als in de schaduw en in vrijwel elke grondsoort goed. De planten vormen een laag zacht kussen van bladeren, ideaal voor een positie vooraan in de border, waar ze over paden en terrasranden heen groeien en harde lijnen verzachten.

Vermeerderen

De planten zetten zaad in overvloed en zaailingen komen overal waar ze zich prettig voelen op. Als de plek je niet bevalt, verplaats ze dan. Als de pollen na enkele jaren te groot worden, graaf je ze uit en scheur je ze in meerdere losse planten.

Verzorging

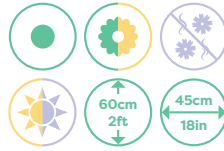
Als je vindt dat je nu wel genoeg vrouwenmantel hebt staan, knip de uitgebloeide bloemen dan af voordat het zaad rijp is. Je kunt ook hele planten afknippen en in een warme, donkere kast laten drogen voor gebruik als droogbloemen.

Aquilegia vulgaris

Akelei

De akelei heeft opvallende bloemen met een buitenste ring van in elegante sporen eindigende bloemblaadjes die al bij een licht briesje beginnen te knikken. De bloemen, die blauw, paars, roze of wit kunnen zijn, worden druk bezocht door langtongige bijensoorten. Eenmaal in je tuin gearriveerde akeleien zijn echte blijvertjes. In droge zomers kan het gebladerte er triest bij hangen, maar de combinatie van terugsnoeien en goed water geven zorgt al snel voor frisse nieuwe blaadjes.

Waar?

De akelei is een populaire cottage tuinplant, maar ook zeer geschikt om te laten verwilderen. Hij kan tegen droge grond en onderbroken schaduw, wat hem tot een ideale kandidaat maakt voor ongunstigere gedeeltes van de tuin.

Vermeerderen

Akeleien zijn productieve zelfzaaiers en kruisen onbekommerd met andere akeleisoorten. Als je voor een border een bepaald kleurschema voor ogen hebt, houd ze dan goed gescheiden of, nog trefzekender, beperk je tot één soort of cultivar die bekend is om zijn kleurvastheid. Nieuwe, uit zaad opgekweekte planten doen er twee jaar over om tot bloei te komen.

Verzorging

De bloemstelen zijn nogal breekbaar. Denk om al te veel gebroken stelen te voorkomen goed na waar je ze zet.

Arenaria montana

Zandkruid

Met zijn stervormige witte bloempjes boven een uitdijend tapijt van zachte, grijze blaadjes is zandkruid de ideale plant voor verwildering op een stenige plek of aan de rand van een verhoogd plantenbed. Hij behoudt zijn blad het hele jaar door en is dus ook geschikt om 's winters het tuindecor te verfraaien.

Waar?

Zandkruid staat graag in de zon op goed gedraineerde grond. In de glorie tijd van de rotstuin was de plant vooral daar te vinden. Tegenwoordig zie je hem eerder over een stenen scheidingsmuur golven of in een verhoogd plantenbed of zelfs als potplant buiten.

Vermeerderen

Graaf tegen het eind van de zomer, als de plant gestopt is met bloeien, de hele 'mat' uit, scheur hem in kleinere pollen en herplant die. In het voorjaar of de zomer genomen stekken zullen in water snel wortels vormen, maar kunnen op de plek waar je nieuwe planten wilt hebben ook gewoon in de aarde worden gedrukt, met een grote kans op succes.

Verzorging

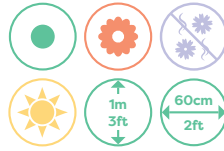
Knip en fatsoeneer de planten in het voorjaar, maar laat ze voor de rest hun eigen gang gaan.

Aster

Herfstaster

Herfstasters zijn vaste planten die laat in het jaar voor een welkome kleurimpuls in de tuin zorgen. Het kleurengamma van de cultivars loopt van diep karmijnrood tot lavendelkleurig en wit. Naast hoge cultivars zijn ook dwergvariëteiten ontwikkeld die vooraan in de border kunnen schitteren. Alle varianten geven sterke snijbloemen. Om te voorkomen dat hun bloei wordt voorafgegaan door een al te lange bloemloze periode kunnen deze laatbloeiers het best in gemengde borders worden geplant.

Waar?

Herfstasters hebben een zonnige plek nodig en hebben een voorkeur voor goede grond. Laat ze in het voorjaar en de zomer niet verdrogen. Kweek dwergvariëteiten op in potten of bakken en verplaats ze daarna naar een prominente plek waar ze tot bloei kunnen komen.

Vermeerderen

Herfstasters hebben baat bij scheuren: je kunt het elk voorjaar doen om je voorraad aan te vullen en oude planten een oppepper te geven. Taaie, al wat oudere pollen die je voor het eerst scheurt zul je mogelijk met twee rug aan rug gezette tuinvorken uit elkaar moeten wrikken.

Verzorging

De grotere cultivars zul je mogelijk moeten ondersteunen of omringen met planten die eventuele afhappende stelen aan het oog onttrekken. Sommige oudere variëteiten zijn gevoelig voor meeldauw. Pas daarom op met cadeau gekregen exemplaren.

Borago officinalis

Bernagie/komkommerkruid

De blauwe stervormige bloemen van de bernagie worden de hele zomer druk bezocht door bijen. Aan de bloemhoofden zitten donzige knoppen en ontluikende bloempjes door elkaar. De planten bloeien tot aan de eerste vorst, al kunnen ze tegen die tijd al wat flets ogen. Als je in de zomer verlepte exemplaren uit de grond trekt, zullen de lege plekken vaak snel door zaailingen worden ingenomen. Dit maakt bernagie tot een nuttige vulplant voor onverwachte open plekken in de border. De eetbare blauwe bloemetjes zorgen voor een fraai kleuraccent in salades en dressings of cocktails.

Waar?

Een zonnige en goed gedraineerde plek is essentieel: voor spontaan uitgezaaide bernagie-zaailingen is te natte grond vaak funest.

Vermeerderen

Bernagie is eenjarig, maar produceert zaad in overvloed, zodat je er als je deze eenmaal in je tuin hebt levenslang (min of meer) plezier van zult hebben, tenzij de plant op een wel heel ongeschikte plek staat. Je kunt de zaailingen zo nodig verplaatsen, maar zult betere resultaten boeken als je ze met rust laat.

Verzorging

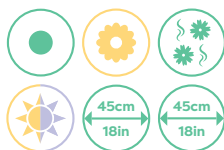
De planten kunnen nog wel eens verwilderd en sjofel ogen. Probeer of je ze als camouflage voor eventuele lelijke kale takken tussen laagblijvende rozen door kunt laten groeien. Je kunt het bloeiseizoen verlengen door dode bloemknoppen af te knippen, maar laat er wel een paar zitten om zaad voor de planten van volgend jaar te kunnen vormen.

Calendula officinalis

Goudsbloem

Goudsbloemen behoren tot de margrietenfamilie en hebben soortgelijk gevormde bloemen. Ze zijn makkelijk vanuit zaad op te kweken en doen het zelfs op de meest ongunstige grond en groeiplekken goed. De oorspronkelijke enkelbloemige soort is uitgebreid met cultivars in roomkleurige en gele tinten met dubbele of semidubbele bloemen. De bloemen en bladeren hebben een kenmerkende prikkelende 'groene' geur die mensen ofwel heerlijk of afstotend vinden.

Waar?

Goudsbloemen hebben het liefst niet-verrijkte grond: rijke grond stimuleert de bladgroei, wat ten koste gaat van de bloemen. Ze groeien het best in de zon, maar verdragen lichte, onderbroken schaduw.

Vermeerderen

Hoewel het productieve zelfzaaiers zijn, kan het de moeite waard zijn om wat zaad te bewaren voor het geval er iets mis mocht gaan. Dit zaad kun je in het late voorjaar en de vroege zomer ook meerdere keren na elkaar inzaaien, zodat je tot aan de eerste vorst van de bloemen kunt genieten.

Verzorging

Naaktslakken doen zich te goed aan de jonge plantjes, maar spontaan uitgezaaide planten die in de herfst zijn ontkiemd, groeien meestal snel genoeg om hun aanvallen te doorstaan. Zwarte bonenluis kan een probleem vormen.

Campanula

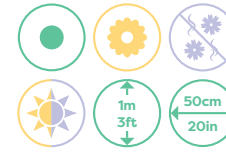
Klokjesbloem

Campanula is een omvangrijk plantengeslacht, met als gemeenschappelijk kenmerk de klokvormige bloemen. Tot de meest bruikbare behoren de laagblijvende, tapijtvormende soorten. Hoewel veel soorten snel gaan woekeren, zijn de bloemen – en vaak ook de bladeren – zo aantrekkelijk dat je dat graag voor lief neemt. Ze zijn bovendien niet moeilijk uit te graven en te fatsoeneren.

De laagblijvende *Campanula portenschlagiana* vormt goed gevormde koepels van getande groenblijvende bladeren, met dieppaarse bloemen in de zomer. Ongeveer even groot, maar met een lossere groeiwijze is *C. poscharskyana*, waarvan de bloemen bleker paars zijn. Hij zal vaak zijn burens proberen te overwoekeren, maar laat zich makkelijk tot de orde roepen. *C. cochleariifolia* is eveneens een laagblijvende, matvormende campanula die zich verspreidt via wortelstokken. Hij is onmisbaar voor het laten begroeien van gedeelten met grind of bestrating of om stenen muren met een gordijn van klokjes te behangen.

Van de hoger wordende soorten zaait de *C. persicifolia* (afgebeeld) zichzelf uit en zijn de rozetten van puntige, enigszins leerachtige groene bladeren onmiddellijk herkenbaar. De bladeren doen enigszins denken aan die van de perzikboom, wat ook het 'persicifolia' in de naam van deze prachtklokjesbloem verklaart.

C. glomerata staat bekend als woekerplant. Als hij een probleem begint te worden, pluk dan de dieppaarse bloemen voor in een boeket, graaf de woekerende wortelstokken met een tuinschopje uit en kweek een deel in de pot op als ruilwaar. *C. punctata* verspreidt zich eveneens via ondergrondse wortelstukken. Hij heeft roze, bijna papierachtige, hangende klokjesbloemen.

Waar?

Grotere campanula's bloeien het best in de volle zon, maar sommige soorten doen het goed in onderbroken schaduw, met name *C. persicifolia* en *C. glomerata*. De meeste zijn niet kieskeurig wat de grond betreft.

Vermeerderen

Gewortelde segmenten van kruipende of wortelstokvormende soorten kunnen worden opgenomen en naar elders verplaatst. Grote kluiten kunnen na de bloei worden uitgegraven en gescheurd. *C. persicifolia* zaait zichzelf vlot uit. De zaailingen zijn makkelijk te verplaatsen.

Verzorging

Om kruipende vormen vitaal te houden – en zo nodig te beteugelen – graaf je ze om de pakweg drie jaar op na de bloei en zet je van de kluitranden gescheurde jonge uitgroei terug terwijl je tegelijkertijd wat mest geeft. Snoei overmaatse kluiten na de bloei terug om ze te fatsoeneren. Slakken halen hun neus op voor deze taaiere campanulasoorten.

